

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/189

Karar Sayısı : 2025/259

Karar Tarihi : 11/12/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Sekizinci Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 25/1/1956 tarihli ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu'nun 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 63. maddesiyle başlığı ile birlikte yeniden düzenlenen 30. maddesinin Anayasa'nın 2., 7., 38. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: 10/12/2024 tarihli ve 32748 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Eczacıları Birliği Disiplin Yönetmeliği'nin bazı hükümlerinin iptalleri talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu 30. maddesi şöyledir:

“Haysiyet Divanının görev ve yetkileri:

MADDE 30- (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 22/9/2021 tarihli ve E.: 2021/16, K.: 2021/62 sayılı Kararı ile.) (Başlığı ile Birlikte Yeniden Düzenleme: 1/7/2022-7417/63 md.)

Haysiyet Divanı kayıt zorunluluğu bulunmasına rağmen odaya kayıt yaptırmayan veya bu Kanunun öngördüğü diğer yükümlülükleri yerine getirmeyenler ile evrakı kendisine tevdi edilen üyelerin meslek adap ve haysiyetine aykırı olan fiil ve hallerinin niteliğine ve ağırlık derecesine göre, fiil ile ceza arasında adil bir denge gözeterek aşağıdaki disiplin cezalarını verir:

a) Yazılı ihtar: Eczacılık sanatının icrası sırasında veya kişilerle ilişkilerde daha özenli davranılması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

b) Para cezası: Fiilin işlendiği tarihteki oda yıllık aidatının dört katından onbes katına kadar verilecek para cezalarıdır.

c) Geçici olarak sanat icrasından men cezası: Eczacılık sanatının icra edilmesinin üç günden yüz seksen güne kadar yasaklanmasıdır.

ç) Oda bölgesinde sanat icrasından men cezası: Bir oda bölgesinde en az beş defa geçici olarak sanat icrasından men cezası alan veya birden fazla geçici olarak sanat icrasından men cezalarının toplamı yüz seksen gün olan eczacıların, o oda bölgesinde sürekli olarak sanat icrasından men edilmesidir.

Oda haysiyet divanları, kendilerine intikal eden dosyaları en geç üç ay içerisinde karara bağlamak zorundadırlar.

Disiplin cezası gerektiren fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren altı ay içinde soruşturmaya başlanılmamış ise bu suçlarla ilgili disiplin soruşturması yapılamaz ve ceza verilemez.

Disiplin cezası gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren en geç sekiz yıl içinde disiplin cezası verilmemesi hallerinde ceza verme yetkisi zamanasımına uğrar.

Savunma alınmadan ceza verilemez. Savunma yazılı veya sözlü olarak da verilebilir. Hakkındaki iddia ve tespitleri içeren savunma isteme yazısının kendisine tebliğinden itibaren onbeş gün içinde geçerli mazereti olmaksızın yazılı veya kendisine bildirilen günde sözlü savunma vermeyen üye, savunma hakkında vazgeçmiş sayılır.

Birinci fıkrada belirtilen disiplin cezalarını gerektiren fiil ve haller, disiplin soruşturmasına ilişkin usul ve esaslar ile disiplinle ilgili diğer hususlar Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Birlikçe hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir. "

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Recai AKYEL, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 10/9/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Oğuz ÇAKAR tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 6643 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre Türk Eczacıları Birliği (Birlik), Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını yürütmeye yetkili olup da özel kanunlarında üye olamayacakları belirtilenler hariç sanatlarıyla uğraşan ve meslekleriyle ilgili hizmetlerde çalışan eczacıların katılmasıyla, eczacıların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, eczacılığın genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, eczacıların birbirleri ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadıyla kurulmuş kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşudur. Anılan maddenin ikinci fıkrasına göre mesleğini serbest olarak icra eden veya özel kuruluşlarda eczacılıkla ilgili hizmetlerde çalışacak eczacılar işe başlamadan önce bulundukları ilin eczacı odasına kaydolmaya ve üyelik ödevlerini yerine getirmeye zorunludurlar.

4. Söz konusu Kanun'un 2. maddesinde Birliğin Eczacı Odaları, Merkez Heyeti, Yüksek Haysiyet Divanı ve Büyük Kongreden oluştuğu, 5. maddesinde sınırları içinde eczacı odalarına kayıtlı en az yüz elli eczacı bulunan her ilde bir eczacı odasının kurulacağı, 23. maddesinde her eczacı odasında merkez heyetçe gizli oyla iki yıllığına seçilen beş asil ve beş yedek üyeden oluşan bir Haysiyet Divanının kurulacağı belirtilmiştir.

5. Kanun'un itiraz konusu 30. maddesinin birinci fıkrasında Haysiyet Divanının kayıt zorunluluğu bulunmasına rağmen odaya kayıt yaptırmayan veya Kanun'un öngördüğü diğer yükümlülükleri yerine getirmeyenler ile evrakı kendisine tevdi edilen üyelerin meslek adap ve haysiyetine aykırı olan fiil ve hâllerinin niteliğine ve ağırlık derecesine göre fiil ile ceza

arasında adil bir denge gözetilerek yazılı ihtar, fiilin işlendiği tarihteki oda yıllık aidatının dört katından on beş katına kadar para cezası, üç günden yüz seksen güne kadar sanat icrasından men ve oda bölgesinde sanat icrasından men disiplin cezalarıyla cezalandıracağı hükme bağlanmış; ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında disiplin soruşturmasına ilişkin usul ve esaslara yer verilmiş; altıncı fıkrasında ise disiplin cezalarını gerektiren fiil ve hâller, disiplin soruşturmasına ilişkin usul ve esaslar ile disiplinle ilgili diğer hususların Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Birlikçe hazırlanacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

B. İtirazın Gerekçesi

6. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda hangi disiplin fiiline ne tür cezanın uygulanacağını ayrıntılı şekilde düzenlenmediği, dolayısıyla bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuki yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanınmadığı, bu suretle hukuki belirlilik ile suça ve cezada kanunilik ilkelerinin ihlal edildiği, ayrıca oda bölgesinde sanat icrasından men cezasına ilişkin tekrerrük hükümlerinin işletilebilmesi için herhangi bir süre sınırlamasının öngörülmediği, bu durumun tekrerrük kurumunu işlevsiz kılacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 38. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

7. İtiraz konusu kuralda kayıt zorunluluğu bulunmasına rağmen odaya kayıt yaptırmayan, 6643 sayılı Kanun'un öngördüğü diğer yükümlülükleri yerine getirmeyen ve meslek adap ve haysiyetine aykırı olan fiil ve hâllerde bulunan eczacılar hakkında Haysiyet Divanı tarafından uygulanacak disiplin cezalarının yazılı ihtar, para cezası, geçici olarak sanat icrasından men cezası, oda bölgesinde sanat icrasından men cezası olduğu hükme bağlanmış olup bu cezaların tanımlarına yer verilmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi 22/9/2021 tarihli ve E.2021/16, K.2021/62 sayılı kararında söz konusu Kanun'un 30. maddesinin ilk hâlinin Haysiyet Divanının meslek mensupları hakkında disiplin cezası verme yetkisini düzenleyen kısmına yönelik değerlendirmelerde bulunarak anılan kısmı, eczacı odaları Haysiyet Divanının meslek mensupları hakkında disiplin cezası uygulama yetkisini kullanmaları sırasında bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

9. Anılan kararda söz konusu hükümde eczacılar hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları sayılmakla birlikte anılan maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde sayılan hâllerde hangi disiplin cezasının uygulanacağına ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı tespit edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 17).

10. Öte yandan disiplin cezasının belirlenmesi konusunda Haysiyet Divanına sınırsız bir takdir yetkisinin tanındığı, bu bağlamda Haysiyet Divanına, disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda ilgili kısımda yer alan disiplin cezalarından istediğini uygulama imkânının tanındığı, Haysiyet Divanının bu yaptırımı uygularken anılan Kanun'da

öngörülen sırayı gözetme zorunluluğuna tabi tutulmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 19).

11. Ayrıca kararda; Haysiyet Divanına tanınan yetkinin somut olayın özelliklerine, eylemin ağırlığına, oluşan zararın büyüklüğüne göre kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılmasını sağlamanın yanında işlenen disiplinsizlik eylemi ile tayin edilen disiplin cezası arasında adil bir dengenin gözetilmesini temin edecek gerekli ve yeterli mekanizmaların kurulmadığı belirtilerek verilecek disiplin cezaları bakımından keyfi yorum ve uygulamalara karşı hukuki güvencenin sağlanmadığı sonucuna varılmıştır (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 20).

12. Anılan karardan sonra söz konusu madde yeniden düzenlenmiş, önceki hâlden farklı olarak; Haysiyet Divanının, fiil ile ceza arasında adil bir denge gözeterek disiplin cezalarını uygulayacağı belirtilmiş ve önceki metinde yer alan *“Haysiyet divanları bu cezaların verilmesinde sıra gözetmeksizin takdir hakkını kullanırlar.”* şeklindeki hüküm madde metninden çıkarılmıştır.

13. Bununla birlikte iptal kararının gerekçesinde değinilen hususlarla ilgili olarak farklı bir sonuca ulaşmayı sağlayacak değişikliğin yapılmadığı görülmüştür. Nitekim itiraz konusu kuralda da aynı fiillere ve disiplin cezalarına yer verilmiş ancak hangi fiile hangi disiplin cezasının uygulanacağı açık ve net bir şekilde belirtilmemiştir. Dolayısıyla disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantı kurulmamıştır. Kuralda fiil ile ceza arasında adil bir denge gözetilerek disiplin cezalarının uygulanacağının öngörülmüş olması da bu kapsamda kişilere yeterli bir hukuki güvence sağlamamaktadır.

14. Bu itibarla kural, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımadığından hukuki belirlilik ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

15. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 7., 38. ve 49. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

2. Maddenin Kalan Kısımının İncelenmesi

16. 6643 sayılı Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle anılan maddenin kalan kısmının uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu kısım 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kısım yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

17. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

18. 6643 sayılı Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan maddenin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

19. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

20. 6643 sayılı Kanun'un 30. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. HÜKÜM

25/1/1956 tarihli ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu'nun 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanun'un 63. maddesiyle başlığı ile birlikte yeniden düzenlenen 30. maddesinin;

A. Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

B. Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

11/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FIDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI